

KERK *in* DEN HAAG

MAANDBLAD VOOR SPIRITUALITEIT, CULTUUR EN SAMENLEVING APRIL 2014 ■ WWW.KERKINDENHAAG.NL

PAGINA 3

De opstanding van Jan Corsius

PAGINA 4

Palmprocessie door Schilderswijk

PAGINA 8

Minister Plasterk over de Matthäus Passion

VERDER Met KDH gratis naar 'Jeruzalem' ■ Ramadan inspireert om te vasten ■ Troubadour: Paaslied ■ Hoe controleer je of asielzoekers geloven?

Vijfde Nacht van de Hoop

Pasen is: het goede overwint het kwade

INTERVIEW De Nacht van de Hoop in de paasnacht heeft dit jaar als thema 'Geven maakt verschil'. Het is een 'andere paaswake', waarin bezoekers elkaar vertellen wat hun hoop is. 'Samen doen, samen delen', is het motto.

Wat is jouw hoop? Waar geloof je in? Wat is je wanhoop? Deelnemers aan de Nacht van de Hoop moeten niet verbaasd zijn wanneer ze dit soort vragen 'Wij verkennen een nieuwe manier van vieren'

op zich afgevuurd krijgen. Organisator Dorinde IJdo van StekJong: 'De Nacht van de Hoop is geen traditionele

Paaswake, het is geen kerkdienst, het is geen standaardfestival, het is geen kunstexpositie.' Het is van alles wat, met een uiteenlopend programma voor twintigers en dertigers in het paasweekeinde in het Humanity House aan de Prinsegracht. Bezoekers kunnen zich onderdompelen in muziek en gedachten, flessenpost versturen, zich muzikaal laten meevoeren en ideeën opdoen bij een kunstzinnige 'inspiratiemuur'. Rode

Lees verder op pagina 2

FOTO MATTHIJS TERMEER

Dorinde IJdo: 'De Nacht van de Hoop is iets anders dan anders.'

Lezersonderzoek: Enquête over Kerk in Den Haag

Kerk in Den Haag is een groot lezersonderzoek gestart. Doel is, het blad en de bijbehorende website nog meer tegemoet te laten komen aan de wensen van de lezers en van de kerken die KDH uitgeven.

De redactie van Kerk in Den Haag nodigt alle lezers uit de enquête in te vullen. Dat kan op twee manieren. Het gemakkelijkst is het formulier in te vullen op de website. Verder liggen in alle kerken enquêteformulieren.

De enquête kan van 1 april tot 25 april worden ingevuld. Dit is de website waar u de enquête kunt invullen: www.kerkindenhaag.nl

Postabonnement KDH? € 17,50 per jaar. Info: 06 123 130 53 / info@kerkindenhaag.nl

Twee keer Matthäus Passion, voor en door kinderen 'Als je verdwaalt, zorgt Bach weer voor een pad'

INTERVIEW De Matthäus Passion van Bach te lang en te moeilijk voor kinderen? Een Haags kinderkoor zingt het hele stuk, drie uur lang, voor volwassenen. En een kinderkoor uit Amsterdam brengt een verkorte versie, met basisschoolleerlingen als doelgroep.

OP ÉÉN AVOND ZIJN IN DEN HAAG twee uitvoeringen van de Matthäus Passion waarin kinderen een hoofdrol spelen. Het ene concert is vooral bedoeld vóór kinderen. In het andere valt het vele zingen dóór kinderen op.

Herkenbare emoties

In de Elandstraatkerk klinkt een verkorte versie voor-het-hele-gezin, door het Nieuw Amsterdams Kinderkoor

(bekend van het optreden tijdens de kroning van koning Willem-Alexander). Het koor zingt de Kinder Matteüs op drie plekken in Nederland, steeds samen met een plaatselijk volwassenkoor.

Behalve deze uitvoering verzorgt het gezelschap in elke stad concerten voor basisscholen. De leerlingen hebben van tevoren in de klas flink kunnen oefenen met twee koralen – die ze tijdens het concert meezingen – en zijn via een

Koorleden van de Kinder Matteüs.

digitaal lespakket ingewijd in de schoonheid van het verhaal en de Matthäus.

Mirjan de Pont, initiatiefneemster van de Kinder Matteüs en directeur van Stichting Cultuurinnovatie: 'We vinden het belangrijk dat kinderen in aanraking komen met ons cultureel erfgoed. Klassieke muziek, het lijdensverhaal, een kerkgebouw: allemaal elementen uit onze traditie waarmee kinderen kunnen kennismaken. De Matthäus Passion is een geschikt muziekstuk omdat er zoveel herken-

Lees verder op pagina 2

Open microfoon op Lange Voorhout

In navolging van andere steden overal ter wereld, krijgt ook Den Haag in het stadscentrum een publieke plaats voor spontane redevoeringen.

De Kloosterkerk zet op Koningsdag een kathedraal met microfoon buiten, op het pleintje voor het gebouw aan het Lange Voorhout. Wie dat wil, kan spontaan een wens uitspreken, een toespraakje afsteken, het staatshoofd feliciteren, noem maar op.

ZATERDAG 26 APRIL, VANAF 11 UUR.

FOTO MATTHIJS TERMEER

Jongeren van M25 crossen met boodschappen voor de Voedselbank

Jongeren van M25 helpen de Voedselbank 'Dit is leuker dan knotwilgen snoeien'

REPORTAGE Hoe slaag je erin als jonge meid of als jongen bij een supermarkt gratis boodschappen los te teuteren voor de Voedselbank? In Den Haag lukt dat. Een hele groep ging op zondagmiddag op pad. Hun motivatie? Woorden van Jezus uit Matteüs 25.

Want ik had honger en jullie gaven mij te eten, ik had dorst en jullie gaven mij te drinken.

Een tekst uit Matteüs 25. Prachtig, maar het valt niet altijd mee er een praktische invulling aan te geven. Dat ondervinden Jacco van den Berg (13), Luc van den Dobbelen (14) en Ruben Maramus (14).

Het drietal is namens Boei90, een geloofsgemeenschap uit Wateringse Veld, naar de Lukaskerk aan het Om en Bij gefietst. Deze kerk is vandaag de uitvalsbasis van M25, een jongerengroep die zich inzet voor anderen. Het op Matteüs 25 gebaseerde project is een initiatief van stad- en kerkorganisatie Stek.

Knakworsten

Vanuit de Lukaskerk trekken vier groepjes van verschillende gezindten erop uit om etenswaren te verzamelen voor de Voedselbank. En dus staan Jacco, Luc en Ruben bij de ingang van de Marokkaanse supermarkt Tanger aan

Lees verder op pagina 2

Gratis naar de Matthäus Passion

KDH geeft vrijkaarten weg voor de Matthäus Passion in de Elandstraatkerk, aan lezers die een juist antwoord geven op de vraag: hoeveel uitvoeringen van de Matthäus Passion heeft Johann Sebastian Bach zelf gedirigeerd? Het antwoord kan gestuurd worden naar redactie@kerkinderdenhaag.nl. Bellen kan ook: 06 123 130 53.

Antisemitisme in Matthäus Passion

In de Matthäus Passion, Bachs meesterwerk, komen de joden er niet best van af. Niet verwonderlijk, gezien de ontstaansgeschiedenis van het Matteüsevangelie. Predikant Axel Wicke, liefhebber van Bachmuziek en opgeleid in Berlijn, vertelt over de problematische omgang in Duitsland met Bachs passiemuziek door de eeuwen heen.

WOENSDAG 9 APRIL, 14:30-16:30 UUR. MARANATHAKERK.

advertenties

Gabriel Financiële Bescherming,
voor oprecht financieel advies en hypotheek.

Telefoon: 070-2600718.
Website: www.gabrielfb.nl

Gabriël

FINANCIËLE BESCHERMING

Firma A. N. Kerkhof & Zoon
Uitvaartzorg sinds 1892

Dienstverlening op maat door uitvoering van:

- levensbeschouwings- en geloofsgebruiken en individuele wensen

Vrije keuze van:

- begraafplaats of crematorium
- kerk, aula of locatie
- plaats van opbaring
- uitvaartverzekering/deposito

Uitvaartcentra

- Sorghvliet Groot Hertoginnelaan 1
- Waldeck Oude Haagweg 28
- Nootdorp Veenweg 14

Thuisopbaring volgens uw wensen met de juiste zorg en middelen

Groot Hertoginnelaan 227
's-Gravenhage
firma@kerkhof-uitvaartzorg.nl

070 345 16 76
www.kerkhof-uitvaartzorg.nl

Zorgvuldige aandacht en professionaliteit, al vier generaties een familietraditie

Van Der Helm
uitvaartzorg

persoonlijke begeleiding bij uitvaarten... van mens tot mens...

070 - 335 03 97 - www.vdhuz.nl

Engelen & Spoor
UITVAARTVERZORGING

Gericht naar uw persoonlijke wensen

Verzorgen en hulp bij verzekeringen en deposito's

Diverse uitvaartcentra beschikbaar, o.a. 'Sorghvliet', Groot Hertoginnelaan, 's-Gravenhage

Kantoor
Jan van Nassaustraat 110, 's-Gravenhage

Tel. (070) 350 7000
(dag en nacht)

info@engelenenspoor.nl www.engelenenspoor.nl

Kinderkoren

Vervolg van pagina 1

bare emoties in zitten, zoals het verraad, de spijt die daarop volgt, het verdriet. Aan de hand van het verhaal ervaren de kinderen tijdens de uitvoering hoe die gevoelens klinken.' Het concert duurt een uur en heeft interactieve onderdelen. Zo zijn de bezoekers het volk en mogen ze hard 'Barabas' roepen nadat Pilatus gevraagd heeft wie er vrijgelaten moet worden. Daarna laat het koor nog eens horen hoe Bach het volksgescreuw heeft getoet. Verder zijn er drie dansers en veranderen koorleden en solisten regelmatig van plaats, alles om de emoties en de verhaallijn te onderstrepen. Het kinderkoor heeft al twee keer eerder op deze manier de Kinder Matteüs uitgevoerd. De Pont: 'De reacties van het jonge publiek waren: "Is het nu al afgelopen?" en "Ik had nooit gedacht dat klassieke muziek zó mooi zou zijn!"'

Van blad

In de volledige Matthäus-uitvoering in de Nieuwe Kerk zingen het kinder- en jeugdchoor van de Haagse Academy of Vocal Arts (ACVA) mee. Kinderkoor Musicanti en Cantamare verzorgen de sopraan- en altpartij van alle koorstukken; de mannenstemmen worden gezongen door (semi)professionele koorzangers uit Nederland en België. Dirigent Silvere van Lieshout vertelt:

'Door de jarenlange zangtraining die we geven, is het niveau nu zo hoog dat we dit met onze jeugd aandurfden. Een deel zong al een aantal keer de kinderkoorpartij mee. Toen we zeiden dat we de hele Matthäus gingen doen, ging er een groot "yes!" op.'

In Bachs tijd was het traditie dat de hoge stemmen door jongens werden gezongen, maar volgens Van Lieshout zou Bach er in de huidige tijd geen enkele moeite mee hebben dat ook meisjes meedoen.

Hij vertelt hoe het instuderen ging: 'Ze zingen allemaal van blad. Bach is best lastig door de onverwachte wendingen, maar met twee keer per week repeteren maken de kinderen het zich snel eigen. Het is apart om te zien dat ze de gave hebben ontwikkeld om zich te voegen naar het karakter van de muziek. De agressieve stukken van de Matthäus vonden ze in het begin het moeilijkste. Andere emoties pasten meer bij hun eigen zijn. Dit stuk zit vol met emoties: dood, verraad, het leven zoals het is - dat maakt het zo interessant.'

De ACVA wil jeugdigen in aanraking brengen met mooie dingen. Van Lieshout: 'Tussen alle ellende die je bijvoorbeeld op het nieuws ziet, is het verheugend om te zien dat er bij kinderen een natuurlijke drang is naar schoonheid. Dat biedt moed voor de toekomst.'

Hoe vinden de jonge koorleden het zelf om de Matthäus Passion te zingen?

Charlotte en Ellen van de Academy of Vocal Arts zijn beide 14. Charlotte: 'De structuur is zo mooi, het past allemaal in elkaar. Soms verdwaal je, maar dan zorgt Bach weer dat er een pad naar de juiste harmonieën gaat.'

'Ellen: 'Het mooiste stuk vind ik Mein Jesu. Dat is echt schattig.'

Van het Nieuw Amsterdams Kinderkoor vertelt Mo (11): 'De Matthäus Passion is mooi en droevig. Ik heb al zangles sinds mijn vijfde. Ik begon op een koor dat kinderliedjes zong, alle eendjes zwemmen in het water enzo. Toen ben ik gauw overgestapt naar het Nieuw Amsterdams Kinderkoor.'

Sayam (13) 'Het is leuk om met kinderen samen te zingen die goed kunnen luisteren. O Lamm Gottes vind ik het mooiste, met die lange noten die zo prachtig de hoogte in gaan. En Wenn ich einmal soll scheiden. Dat zingt zo lekker legato.'

MARGOT C. BERENDS

KOREN EN BAROKORKEST VAN DE ACADEMY OF VOCAL ARTS: ZONDAG 13 APRIL 15 UUR, NIEUWE KERK. WWW.ACVA.NL.

NIEUW AMSTERDAMS KINDERKOOR, RESIDENTIE KAMERKOOR EN HOLLAND BAROQUE SOCIETY ORKEST: ZONDAG 13 APRIL, 18:45 UUR. ELANDSTRAATKERK. WWW.KINDERMATTEUS.NL.

Nacht van de Hoop

Vervolg van pagina 1

draad is het verhaal van theatermaker en verhalenverteller Kees van der Zwaard.

Organisatoren zijn StekJong (onderdeel van Stek, uitvoeringsorganisatie van de Haagse protestantse diaconie) en het Humanity House (een soort museum met 'alles over (on)menselijkheid').

Bruggen slaan

Ijdo noemt twee doelen van de Nacht van de Hoop. Ten eerste het 'verkennen van een nieuwe manier van vieren'. 'Pasen en de paaswake bestaan al eeuwen. Wat zou het voor ons kunnen betekenen?'

Ten tweede wil de Nacht verbindingen leggen die verrassen, 'tussen mensen die elkaar niet zo snel ontmoeten. Iedereen zit in vaste kringetjes en dat willen we doorbreken. We willen bruggen slaan.'

De laatste heeft alles te maken met die

'nieuwe manier van vieren'. 'Ik geloof wel in de rituelen van het christelijk geloof. Volgens mij doen die ertoe. Maar de taal en vorm bereiken niet iedereen, daarin is vernieuwing nodig. Verhalen van hoop en wanhoop kunnen parallellen hebben met het bijbelse paasverhaal. De treitering van Jezus maken we allemaal mee.'

Met de Nacht van de Hoop probeert StekJong dat te bereiken. 'Je hoeft niet ergens aan te voldoen of ergens in te geloven om binnen te komen. Voor mij is dat ook geloven: de ontmoeting, vertellen wat je hoop is. Ik vraag niet welk geloof je hebt.'

Veel belangrijker zijn volgens Ijdo de motivatie en inspiratie van de deelnemers. 'Ik vind het boeiend dat ze iets met hoop hebben, waardoor ze geïnspireerd worden. Ik wil niet in hokjes denken, maar kijk liever naar wie iemand is.'

Diepere laag

De Nacht zoekt naar een diepere laag,

vandaar het thema, 'Geven maakt verschil'. Ijdo: 'Geven is niet altijd makkelijk. Hoeveel geef je, hoeveel houd je over? Wanneer is het te veel, wanneer is het genoeg?'

De 'inspiratiemuur' kan daarbij behulpzaam zijn. De wand bevat een mozaiek van beelden en uitspraken van 'grote gevers' uit de geschiedenis. Jezus, Nelson Mandela, het Pakistaanse meisje Malala, dat opstond tegen de Taliban.

De bezoekers moeten het tot zes uur 's ochtends volhouden, een half uur voordat de zon opkomt. In het aanbreeken van de dageraad en het begin van Pasen schuilt ook symboliek. 'Pasen is: het goede overwint, je zonden zijn vergeven, de dood heeft niet het laatste woord. Het belangrijkste is dat het goede het kwade overwint.'

MATTHIJS TERMEER

ZATERDAG 19 APRIL. HUMANITY HOUSE, PRINSEGRACHT 8. VANAF 22 UUR.

Knotwilgen

Vervolg van pagina 1

de Hoefkade, ieder met een stapeltje fictieve boodschappenlijstjes in de hand. Aan de drie tieners de taak de klanten over te halen hiervan iets te kopen en af te staan aan de behoeftige medemens.

Maar al heeft de eigenaar van Tanger het goede voorbeeld gegeven door wat spullen in een van de gereedstaande winkelwagentjes te leggen, en al spreken de jongens iedereen op keurige toon aan, het wil niet erg vlotten. 'Vandaag niet', klinkt het.

'Ik ga zelf naar de Voedselbank.'

Of: 'Geen tijd.'

De twee volwassen begeleiders van het trio kunnen weinig anders doen dan toekijken. Maar opeens is het alsof de Schilderswijk haar hart opent. Een man schenkt een hele tree met blikjes appelsap, een gigantisch pak knakworsten-in-blik en zo nog wat zaken. De Boeigo-ploeg knippert met de ogen en opeens is de ban gebroken. Het draait erop uit dat de drie knapen met een afgeladen kar in volle vaart terugkeren naar het Om en Bij.

Vier bananendozen

Op een tafel in de kerk stallen ze koffiepakken, rijst, een doos met noedels, koekjes, dadels en flessen zonnebloem-

olie uit. Diaconaal werker Hilly Merx van Stek, belast met het samenstellen van de voedselpakketten, is in haar nopjes met de knakworsten. Die blijken halaal te zijn, precies zoals veel klanten van de Voedselbank het graag hebben. Wanneer het groepje binnenkomt dat Albert Heijn XL aan de Elandstraat heeft bezocht, is iedereen met stomheid geslagen. Vier bananendozen met boodschappen hebben de leden van de parochie van De Verrezen Christus uit Voorburg weten los te peuten van het zondagse publiek. 'Dit heeft echt mijn beeld van mensen veranderd', zegt parochiecoördinator en begeleider Wil van der Ham.

Na aankomst van de afvaardiging van de Haags-Indonesische Perki-gemeente en een paar Boeigo-meiden (Ekoplaza aan de Grote Marktstraat) en een divers groepje dat de Jumbo in de Megastores aandeel, liggen de vier, vijf aaneengeschoven tafels in de Lukaskerk bijna helemaal vol.

Rijker en wijzer

'Ik word hier heel blij van', zegt Maria de Kruijf (25), medewerker van StekJong en een van de verantwoordelijken voor het project. 'Er gebeurt iets bij M25. Wij als jongeren doen iets goeds, zoveel mensen doen op zo'n zondagmiddag iets goeds.' De jongeren worden er volgens De Kruijf 'rijker en wij-

zer' van. Eerder nam het in oktober gestarte M25 deel aan een high tea met ex-gevangenen. Ook een bezoek aan het Leger des Heils en andere maatschappelijke organisaties staat op het programma.

'M25 biedt een unieke mogelijkheid voor het opdoen van dit soort levenservaring', aldus De Kruijf. Dat blijkt bij de nabespreking. 'Nu weet ik hoe het voelt als je afgewezen wordt', meldt Luc over het avontuur aan de Hoefkade. 'Er gaat toch een schok door je heen.'

Je kunt aan de gezichten van de mensen niet aflezen of ze ze zullen helpen of niet, meent Noeky van de Perki-kerk. Hij vertelt hoe een getatoeëerde kerel bij Ekoplaza onverwachts handenvol boodschappen aan hen gaf.

'Jullie hebben iets veranderd aan hoe anderen en jullie zelf tegen armoede aankijken', spreekt Hilly Merx tijdens het aansteken van een kaarsje. 'Daar ben ik jullie dankbaar voor.'

'Dit is leuker dan knotwilgen snoeien', wil Sofiane van Welie (15) van de Jumboploeg nog even kwijt. Ze zit op het Christelijk Gymnasium Sorghvliet en vervult haar maatschappelijke stage bij M25.

'Je bent met mensen bezig. Hiermee helpen we echt.'

MATTHIJS TERMEER

Het 'opstandingsverhaal' van Jan Corsius

'Ik ben 's nachts

INTERVIEW 'Ik heb veertig jaar in de woestijn geleefd', zegt Jan Corsius (56), 'getuigend sergeant' in het Leger des Heils. Na een leven als crimineel en drugsverslaafde brak hij met zijn verleden. Hij stond op uit de dood van zijn oude leven. Een paasverhaal uit Den Haag.

Johannes Jacobus Theodorus Corsius groeide op voor galg en rad. Het gezinsleven aan de Paul Krugerlaan bood weinig aanknopingspunten voor een fleurige toekomst. Moeder en tante prostituee, vader alcoholist en de neefjes pooier. De kleine Jan liep rond in de hoerenkasten van de Doubletstraat en raakte verrouwd met de ruige feesten en het

'Op m'n twintigste zette ik mijn vriendin achter het raam'

alcoholmisbruik in dit milieu. Op veertienjarige leeftijd leerde hij 'Engels inkopen doen' bij Jamin en de Hema. 'Zo Jan, zo kan het ook', waren de woorden van de neef die voordeed hoeveel gestolen waar er onder zijn jas paste. Jan ging mee brommertjes pikken, raakte aan de harddrugs, was nauwelijks twintig toen hij zijn vriendin achter het raam zette. Dat moest wel, want heroïne is altijd al duur geweest en enkel stelen en inbreken leverde niet genoeg op.

FOTO MATTHIJS TERMEER

Onder de zware jas, pet en baard van Jan Corsius schuilt een herboren mens.

'Gekkgheid allemaal', zegt hij nu, met een typisch Haags gevoel voor understatement.

Hells Angels

Het was wel wat meer dan gekkgheid, waarvoor Corsius zich in de loop der jaren bij de rechter moest verantwoorden. In totaal bracht hij drie jaar in de cel door vanwege vermogensdelicten. Zijn misstappen

werden hoe langer hoe ernstiger: omgang met Hells Angels uit Haarlem, overvallen, drugshandel. Corsius verkeerde met de zware jongens.

'Ik voelde me ook zwaar', broemt hij. 'Het was een utopie: omringd te zijn door een kring mensen die me hielp.' De cirkel leek rond. De jongen van de straat uit Transvaal, die zich als kind aansloot bij sterkere bendes uit de

wakker getikt door God'

buurt, was opgenomen tussen de zwaarste criminelen van het land.

Sportschool

De ommekeer kwam uit onverwachte hoek. Een goede vriend, eveneens crimineel, bleek opeens verslingerd aan de Bijbel. Hij droeg eruit voor in de sportschool, waar de twee vaak aan de gewichten trokken. 'Hou nou eens je kop over die Bijbel', sneerde Corsius. Toch dacht hij het heilige boek beter te kennen dan zijn vriend en hij begon het aandachtig te lezen. Puur om zijn maat af te troeven, zoals dat gaat onder Haagse jongens. Maar van het een kwam het ander en Corsius werd gegrepen. Stoppen met lezen lukte niet meer. 'Ik moest gewoon. 's Nachts werd ik wakker getikt door God. Niet één keer, maar vaak. Dan moest ik de Bijbel lezen en de woorden gingen leven.'

Binnen vier maanden was Corsius bekeerd, een half jaar later gedoopt door onderdompeling. Sloot zich aan bij het Volle Evangelie van Maasbach. Een jaar na zijn bekering meldde hij zich bij het Leger des Heils. Hij kon meteen aan de slag. Jarenlang haalde hij kleding en meubels op, in het begin als vrijwilliger. Inmiddels is hij opgeklimmen tot coach van de daklozenopvang, leidt hij gespreksgroepen, getuigt hij, zingt in de kerk en speelt in het muziekkorps van het Leger.

Vergiffenistranen

Corsius staat om zes uur op voor het eerste gebed, waarna hij vier of vijf hoofdstukken uit de Bijbel doorneemt. Deze heeft hij onderhand tien tot vijftien keer van voor naar achter verslonden. Bij het Leger volgde hij bijbelcursussen van 'zware

professoren'. 'Ik wil geen schriftgeleerde worden, maar moet wel een beetje onderlegd zijn.'

Het boek dat hij eens zo verguisde, leerde hem gaandeweg wat goed is en wat niet en is de richtlijn voor zijn leven geworden. Een inboedel ophalen voor het Leger en daaruit stiekem een partij zilverwerk verpatsen? Alles met vijf procent rente terugbetalen, leert Leviticus. Een prostituee bezoeken in het buitenland? Jan sloeg op tijd de Bijbel erop na: 'Gij zult niet hoereren.' Een tatoeage laten zetten op Borneo, net als die stoe-re inlanders? Geen sprake van.

'Eerst zei ik: hou nou eens je kop over die Bijbel'

Zijn oude vrienden en medeplichtigen heeft Jan vergeven, zoals hij zelf vergiffenis vroeg voor zijn wandaden. Het was een opluchting. 'Ik heb heel veel tranen gelaten, heerlijk. Al die vergiffenistranen, die zijn er allemaal uit. Er is helemaal geen grief meer, geen wrok.'

Sinds zes jaar getuigt hij als 'openbaringsbekeerling' van het geloof. Niet op de hoek van de straat en evenmin bij die oude vrienden, maar als het moment dáár is. Vaak op de verre reis, die hij jaarlijks onderneemt. 'Dat is vakantie, maar het getuigen gebeurt gewoon. Vinden die mensen heerlijk, ik ook. Misschien is het de bedoeling dat iemand aangeraakt wordt. Ik heb mooie verhalen, vind ik zelf.'

MATTHIJS TERMEER

Vasten in de veertigdagentijd

'Een chocolaatje bij de koffie neem ik wel aan'

Joey

Marleen Wagner

Steven van den Heuvel

INTERVIEWS Drie Hagenaars van rond de dertig vertellen over vasten. 'Ik wil ontdekken hoe trouw ik aan God ben.' 'Ik onthoud mij van overbodige luxe.' 'Samen vasten is gemakkelijker dan alleen.'

'Ik doe niet aan feestjes deze dagen, maar trek mij terug in de binnenkamer van mijn hart. Daar zoek ik God op.' Joey (31, hij noemt zijn achternaam liever niet) bezoekt de rooms-katholieke St. Jacobuskerk en is lid van diverse katholieke gebeds- en jongerengroepen. 'Pasen is voor mij een soort Nieuwjaar. In de veertigdagentijd bedenk ik welke oude en nieuwe voornemens ik moet waarmaken om Gods wil te laten geschieden. Voor die ideeën laat ik mij inspireren door vieringen, gebed, catechese, advies van anderen en daden

van liefde. Ik wil ontdekken hoe trouw ik aan God ben, welk plan hij met mij heeft en hoe ik anderen dienstbaarder kan zijn. Laatst besefte ik dat een theologieopleiding mij kan helpen om, wie weet, als geestelijk verzorger of spiritueel begeleider anderen te helpen.'

Alcohol

Marleen Wagner (27) gaat ter kerke bij de evangelisch-lutherse gemeente en begeleidt daarnaast jongerendiensten in de protestantse Bosbeskapel. 'Dit jaar vast ik de eerste keer. De ramadan van moslims en het vasten van een protestantse vriendin hebben mij geïnspireerd. Net als zij, wil ik mijzelf bewuster maken van onze welvaart en solidair zijn met de hongerigen. In de veertigdagentijd onthoud ik mij van luxe, zoals tussendoortjes en alco-

hol. Het eten ligt voor het grijpen. We verkwisten voedsel waarmee in theorie miljoenen levens gered hadden kunnen worden. Maar als iemand mij een chocolaatje bij de koffie aanbiedt, neem ik dat wel aan. Dan besef ik weer

'Pasen is voor mij een soort Nieuwjaar'

hoe dankbaar ik mag zijn. Ik neem graag spreuken en tips ter harte die op het internet circuleren en mijn vasten kunnen inspireren.'

Islamitische vriend

Steven van den Heuvel (31) bezoekt de Engelstalige rooms-katholieke Church of Our Saviour. Hij begeleidt vormselkandidaten. 'Ik ben de veertigdagentijd niet met vasten begonnen. Eigen-

lijk wel jammer. Ik had kunnen afzien van facebook, tv of alcohol. Die dingen zijn niet slecht, maar ze leiden soms af van zinnige vragen over geestelijke groei: hoe kan ik de relatie met anderen en met God verbeteren?'

Ik wil wel vasten, maar kan er moeilijk discipline voor opbrengen. Steun van een grote gemeenschap zou een voordeel zijn. Een islamitische vriend van mij kan daar bij de ramadan op rekenen. Vasten moet natuurlijk wel meer zijn dan een sociale plicht.

Kerken kunnen de vastentraditie nieuw leven inblazen. Bijvoorbeeld door ontmoetingen te organiseren. Eerst wordt de oorsprong van de traditie uitgelegd. Daarna bedenken deelnemers hun eigen 'vastenplan'. Vervolgens wisselen ze wekelijks ervaringen uit. Onderdeel van zo'n reeks kan vrijwilligerswerk zijn; voor dak- en thuislozen, vluchtelingen, kinderen in tehuizen. En mooie manier om je met God en je naasten te verbinden. In de veertigdagentijd breng ik enkele dagen door in een klooster. Voor iemand die van praten houdt, is dat een eerste stap in het vasten.'

ROBERT REIJNS

advertenties

JOHAN WASSENAAR
VOETBEDDEN OP MAAT EN SCHOENEN

Prins Hendrikstraat 132 2518 HX Den Haag 070 363 75 19
info@johanwassenaar.nl www.johanwassenaar.nl

Monuta

ik weet hoe ze begraven wil worden
maar hoe regel ik dat?

Met één telefoontje nemen we al uw zorgen uit handen. Bij ons staan uw persoonlijke wensen centraal.

Bij Monuta in Den Haag denken we graag met u mee.
bel 070 - 306 54 54
Monuta 't Statenhuys
Statenlaan 78, Den Haag
bel 070 - 360 39 05
Monuta Inneme
Laan van Elk en Duinen 38, Den Haag
www.monuta.nl

Pasen, feest met een geheim

Pasen is geen 'gemakkelijk' feest. Het gaat om goed leven door kwaad lijden. Over levend worden uit de dood, redding voelen in de nood. Een paar voorgangers uit Den Haag vertellen hoe zij zelf aankijken tegen dat 'geheim', Pasen.

INTERVIEWS: ROBERT REIJNS

Peter Bakker:

'Vreugde en vrede, dat zijn paas-ervaringen'

Peter Bakker is predikant in de Pax Christikerk. 'Ik ervaar Pasen bij de doop.'

Wat Pasen voor mij betekent? Laten we samen de Bijbel lezen, zeg ik als iemand mij dat vraagt. Hier, Lucas 24. Rouwende vrouwen komen bij het graf van Jezus. Het is leeg. Dan verschijnen twee mannen in stralende gewaden. Ze zeggen: "Waarom zoeken jullie de levende onder de doden? Hij is niet hier, Hij is uit de dood opgewekt." De vrouwen vertellen de apostelen later wat ze hebben meegemaakt. "Kletspraat" vinden ze het, totdat twee leerlingen Jezus op weg naar Emmaüs ontmoeten. Tja, ik kan mij hun ongelof voorstellen.

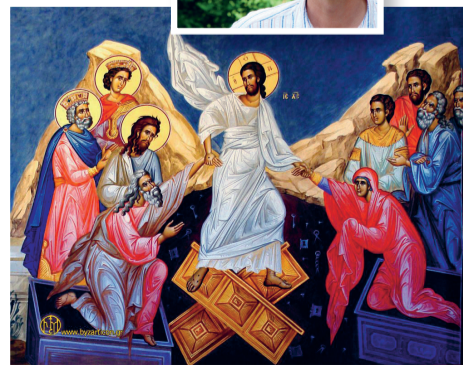
Nieuwe vrede

Met ons verstand is het mysterie van Pasen moeilijk te begrijpen. De waarachtige opstanding van het dode lichaam van Jezus in het nieuwe lichaam, waarin ik geloof, versta ik met mijn hart. De betekenis van Pasen ervaar ik, bij de doop. De doop verbindt ons met het sterven en verrijzen van Jezus Christus. Bij ons in de Pax Christikerk werden er onlangs een aantal mensen door onderdompeling gedoopt. Onder Jezus' heerschappij stierven hun zonden en kwam een nieuw leven tot bloei. De dopelingen ontvingen vreugde en diepe vrede, vertelden ze nadien. Dat zijn paaservaringen.

Proeven

Ik zie met Pasen altijd nieuwe mensen in de kerk. Mooie gelegenheid om dan te laten zien waar het christelijk geloof echt voor staat. Helaas komt te vaak de associatie met homohaar, seksueel misbruik en rare mensen naar boven. Ik vertel de kerkangereerden graag wat Pasen betekent. Wist iedereen het maar.

Het tv-spektakel The Passion is in ie-

Peter Bakker: 'De doop verbindt ons met het sterven en verrijzen van Christus.'

Olivier Elseman:

'Leg dit verhaal maar uit aan mensen in Oekraïne'

'Pasen is een moeilijk te verkopen verhaal', vindt Olivier Elseman. Hij is predikant in de Bergkerk en Maranathakerk.

Pasen staat voor de overwinning van het licht en het leven – waar God ons voor bestemd heeft – op het donker en de duisternis. De gang van donker naar licht zie je terug in de viering op paasochtend in de Maranathakerk. De viering begint vroeg, bij zonsopkomst. Ik vertel het paasevangelie uit Mattheüs.

Opgepast voor halleluja

Met Jezus' opstanding uit de dood bewijst God dat het zin heeft om voor menswaardigheid op te komen, hoeveel nederlagen we ook te verduren krijgen. Toch is die blijde boodschap van de triomferende Christus in de schaduw van de volksdevotie gebleven. Pasen is een moeilijk te verkopen verhaal. We begrijpen wat het is om te (laten) lijden. Het lijdensverhaal is ons op het lijf geschre-

Jezus legt het steeds vaker af tegen de paashaas, vindt Olivier Elseman.

ven: de kruisweg en tal van Passionen getuigen daarvan. Probeer wanhopige en hongerige mensen in Oekraïne of Afrika maar eens te bemoedigen met het geloof in een Jezus die het lijden heeft overwonnen. Sommige kerken brengen het lijden integendeel liever zo min mogelijk ter sprake. Paasliederen zijn daar één en al halleluja. Daarvoor moet worden opgepast: het doet af aan de betekenis van Jezus' verrijzenis.

Populariseren

Zelfs de evangelisten Johannes en Lucas plaatsen een groot vraagteken bij "de opgestane Jezus". Marcus schrijft dat Jezus' leerlingen niet weten wat ze aan moeten met de boodschap van de engel dat Jezus levend is geworden. Hun verlegenheid is onze verlegenheid. Is hij werkelijk opgestaan? Hoe dan? Ik geloof niet dat Jezus is verrezen zoals wij hier rondlopen, maar wel dat zijn discipelen zijn kracht hebben gezien en gevoeld. Paulus spreekt over het 'opstandingslichaam'. Tv-uitzending The Passion en de Nacht van de Hoop in Den Haag zijn eigentijdse pogingen om jongeren vertrouwd met de betekenis van Pasen te maken. Ik juich het toe. Desondanks is de paashaas in steeds meer gezinnen bekender dan Christus. Het is ons, de kerkgemeenschappen, te verwijten dat we de christelijke betekenis van Pasen niet genoeg populariseren. Uitzonderlingen daargelaten. De Bethlehemerkerk nodigt scholen uit voor 'paaslessen'. Prima idee dat navolging verdient.'

der geval een goede manier om het lijdens- en paasverhaal onder grote aandacht te brengen. Je hoopt dan dat mensen vervolgens de Bijbel zelf in handen nemen of hun geloof via een kerk verdiepen. Ik weet niet hoe vaak dat gebeurt. In onze kerk willen we missiegemeenschappen opbouwen: kleine groepen van christenen en belangstellenden die om de twee weken in de kroeg bij elkaar komen voor een gesprek over levens- en geloofsvragen. Ze kunnen ook vieringen houden. Het is maar een manier om te proberen van de vreugde en kracht van Jezus' leven, lijden en verrijzenis. Een leven is daar trouwens niet genoeg voor. Laat staan een tv-uitzending of een passiespel in een kerk.'

Ronald van Berkel en Jan Asa:

'Palmprocessie door Schilderswijk'

Diaken Ronald van Berkel en pater Jan Asa werken vanuit de Willibrordparochie. Rooms-katholieke kerken mogen met Pasen heus meer de straat op, vinden zij.

Diaken Van Berkel: 'Laatst vertelde iemand mij, dat hij door zijn "woestijnperiode" heen moest komen: een moeilijke tijd van persoonlijke uitdagingen en ongelof. Ik wilde hem bemoedigen door te vertellen dat het geloof in God ons kan helpen om aardse beproevingen te

Nicolle Pronk:

'Geen eitjes en pasteitjes, maar verwondering'

In de kerk vier je met Pasen veel meer dan alleen het goede leven. Aldus Nicolle Pronk, predikant in de Shalomkerk.

Leven kan niet zonder lijden. Ook wie volop gelukkig is, zal een andere kant van het leven zien. In wie lijdt, kunnen hoop en nieuw leven opbloeien. Leven kan tegelijk niet zonder vreugde. Dat is de boodschap van het Paasevangelie en van zoveel andere bijbelverhalen.

Toen de Israëlieten door de woestijn trokken, werden ze beproefd en dachten ze door God verlaten te zijn. Ze verloren het vertrouwen in de leiding en overwinning van het goede. Jezus drukte die twijfel uit aan het kruis: 'God, waarom hebt u mij verlaten?' De verhalen leren ons dat de Eeuwige God de mens niet in de steek laat. Met Pasen vieren we dat Jezus het lijden overwint. Leven wint het van de dood, hoop van wanhoop, de traan wordt een lach.

Haasjes uit eieren: wekt dat de verwondering passend bij Pasen?

Wonderlijk

Voor alleen de boodschap dat voor- en tegenspoed nu eenmaal bij het leven horen, hoeft je met Pasen niet per se naar de kerk te komen. Het Paasfeest gaat ten diepste over opstanding uit de dood. Wat er precies in en bij Jezus' graf gebeurd is, weten we niet. Maar wel, dat de eerste getuigen spraken over een wonderlijke ervaring; en dat ze Jezus niet alleen in geestelijke zin, maar ook fysiek-lichamelijk zagen. Daarom is en blijft Pasen een geheimenis waar we dichter bij proberen te komen. Pasen kun je niet bewijzen; het gaat om jouw verwondering. Daarover kun je spreken, ook met anderen.

Pasen wordt steeds meer, net als Kerst, een gezellig familiefeest met eitjes en pasteitjes. We ervaren dan "dat het leven goed is". Daar is niets mis mee. Maar voeden we ons ook met de verwondering, dat uit dood en lijden nieuw leven kan bloeien? Dat God daarin aanwezig is? In die verwondering uit zich de kracht van het geloof. Als christenen, als kerken, hebben we de opdracht deze boodschap te verspreiden.'

doorstaan, zoals Jezus sterker dan voorheen uit zijn eigen woestijnperiode kwam. Of het geloof ook geluk zou brengen, kon ik niet zeggen.'

Pater Asa: 'Jezus moest immers ook een lijdensweg gaan. Maar die weg leidde tot zijn verrijzenis. Wie zijn weg van liefde volgt, komt aan waar kwaad noch lijden is. Het is feest daar: altijd Pasen.'

Diaken Van Berkel: 'Rooms-katholieke kerken mogen het paasevangelie heus meer naar buiten brengen. We zijn daar door alle schandalen terughoudend in geweest. Het tij mag keren. Ik denk aan het verspreiden van posters, op drukbezochte plekken zoals bushaltes, waarop paasvieringen worden aangeprezen. Ik zie een palmprocessie door de Schilderswijk voor mij. Niet om islamitische buurtbewoners te provoceren of om de show te stelen. Er is

niets mis met het tonen van blijdschap voor Jezus die Jeruzalem binnentrekt. Op gejoel van een paar kleine kinderen na, verwacht ik geen oproer.

Pater Asa: 'Wie weet werkt onze geloofsvreugde wel aanstekelijk, en wor-

den toeschouwers geprikkeld om zich in het christelijk geloof te verdiepen. Ideeën genoeg om de komende jaren uit te werken, als de fusie van de parochies in Den Haag-noord volbracht is.'

Asielzoekers krijgen verblijfsvergunning na bekering:

Wie controleert of iemand 'echt' gelooft?

INTERVIEW Asielzoekers die zich hebben bekeerd tot het christelijk geloof maken meer kans op een verblijfsvergunning. Maar hoe kunnen ambtenaren beoordelen of iemand oprecht gelooft? Volgens de Haagse advocaat Erwin Weegenaar, die veel vreemdelingen bijstaat, gaat het weleens mis.

Egyptische koptische migranten laten in Den Haag hun stem horen tegen de geloofsvervolgung in hun land.

EEN ASIELZOEKER DIE CHRISTEN geworden is, heeft meer kans op een verblijfsvergunning. Maar de praktijk is weerbarstig. Advocaat Erwin Weegenaar vertelt: 'Onlangs is de asielaanvraag van een Afghaanse cliënt van mij afgewezen, omdat de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) niet gelooft dat hij zich tot het christendom heeft bekeerd. Deze man is door een ka-

vonden. Hij heeft een doopbewijs, gaat bijna elke zondag naar de dienst en volgt bijbelstudie. Maar de IND vindt dat de man zijn geloof niet diepgaand genoeg beleeft.' Weegenaar heeft jarenlang bij de IND gewerkt en is sinds kort advocaat, met een kantoor aan het Westeinde. Hij doet veel pro-deozaken voor asielzoekers en arbeidsmigranten.

Welke asielzoekers komen op grond van hun geloof in aanmerking voor een verblijfsvergunning?

'Er zijn drie groepen. De eerste bestaat uit mensen die openlijk christen zijn in het land van herkomst en om die reden ernstig worden bedreigd. Denk aan christenen uit Egypte, Irak of Syrië. Voor hen is het momenteel vrij gemakkelijk om in Nederland een verblijfsver-

gunning te krijgen. Tot de tweede groep behoren christenen die in het land van herkomst tot het christelijk geloof zijn gekomen en dit geheim houden. De IND vraagt zulke mensen naar een doopbewijs, maar dat bezitten zij uiteraard vaak niet.

De derde groep bestaat uit asielzoekers die zich tijdens hun verblijf in Nederland hebben bekeerd. Het gaat dan om mensen aan wie een verblijfsvergunning in eerste instantie is geweigerd, maar die op grond van een nieuw feit – namelijk bekering tot het christelijk geloof – een herhaalde asielaanvraag indienen. Zoals mijn Afghaanse cliënt.'

Hoe groot is normaal gesproken de kans op succes?

'Die is aanzienlijk voor wie moslim was en de IND ervan overtuigt dat het om een echte bekering gaat. Meestal betreft het asielzoekers uit Afghanistan, Irak of Iran, waar afvallige moslims gevaar lopen. Zelfs als de IND oordeelt dat er geen sprake is van echte bekering, moet worden nagegaan of de asielzoeker geen gevaar loopt doordat hij zich openlijk voor een christen heeft uitgegeven.

Zeggen dat je bekeerd bent, lijkt voor de buitenwereld soms een gemakkelijke manier om aan een verblijfsvergunning te komen. Maar het is vaak een moeilijke weg en je moet daarnaast bedenken dat bekering tot grote problemen kan leiden, ook binnen de eigen familie en de moslimgemeenschap in Nederland, tot doodsb bedreigingen aan toe.'

Hoe toetst de IND of iemand echt christen is geworden?

'Tot 2003 testte de IND bekeerde asiel-

Advocaat Erwin Weegenaar

zoekers vooral op feitenkennis over het christendom. De Raad van State heeft toen echter geoordeeld dat kennis geen zuiver criterium is. Immers, ook de gemiddelde Nederlandse christen weet niet alles over de kerk en de Bijbel. Daarom moest de focus meer komen te liggen op iemands geloofsbeleving. Bovendien deden rechters in 2013 verschillende uitspraken waaruit volgde dat de IND meer gewicht moest toekennen aan doopaktes. De dienst was het daar niet mee eens, omdat er steeds meer mensen een doopakte kregen – bijvoorbeeld van de Perzische Kores-kerk in Apeldoorn – en dan een (nieuwe) asielaanvraag deden.

Deze kerken hebben de geloofsovertuiging dat iemand bekeerd is als hij dat zelf aangeeft, maar de IND vindt dat er tijd voor nodig is en goede redenen om aan te nemen dat het om een echte bekering gaat. Ook verklaringen van derden over bijvoorbeeld kerkbezoek zijn wel belangrijk, maar volgens de IND niet altijd objectief. Vrijheid van religie is een groot goed, maar er moet geen misbruik van worden gemaakt. Alle partijen – waaronder de IND en de rech-

terlijke macht – beoordelen de aanvragen secuur.

Na allerlei besluiten en uitspraken – soms strikter, soms weer vrijer – is de manier van toetsen uiteindelijk veranderd in wat de beste aanpak lijkt: in plaats van de oude kennisvragen stelt de IND nu vragen als: "Wanneer kwam u voor het eerst met het christelijk geloof in aanraking?" en: "Wat betekent Pasen voor u?" Zo wil men te weten komen hoe het proces van bekering is verlopen en of er sprake is van een "oprechte innerlijke overtuiging" naast geloofskennis. Bij de voorbereiding op de procedure raad ik de asielzoeker dan ook aan om de IND zo volledig en gedetailleerd mogelijk te vertellen hoe hij tot het geloof is gekomen.'

Zijn IND-ambtenaren voldoende toegerust om hierover te oordelen?

'Het is enorm lastig, zeker voor degenen die zelf geen religieuze achtergrond hebben. De IND heeft zich door kerken laten adviseren bij het opstellen van de toetsingslijsten. Ook zijn er in individuele gevallen soms geestelijken die schriftelijk verklaren dat de desbetreffende persoon een oprechte indruk maakt. In de regel hecht de IND meer waarde aan verklaringen van PKN-gemeenten dan van voorgangers van migrantenkerken, want die zouden te weinig afstand hebben en te gemakkelijk en te snel mensen "bekeren". Je kunt hierover discussiëren. De voorganger van de Kores-kerk heeft eens gezegd: als Paulus volgens het bijbelverhaal in een half uur tijd de cipier kon bekeren, waarom zou zo iets dan voor ons onmogelijk zijn? En sommige Nederlandse kerken zijn ook partij, doordat zij helpen bij de opvang van illegalen. Het zou goed zijn wanneer de IND onafhankelijke theologen zou laten meekijken.'

BAS KROMHOUT

'De IND vond dat hij zijn geloof niet diep genoeg beleeft'

mergenoot in het aanmeldcentrum meegenomen naar de kerk en heeft er naar eigen zeggen warmte en vrede ge-

Avond over geld en kapitalisme

Theoloog en journalist Arjan Broers komt deze maand vertellen over zijn boek *Geld en Goed*. Daarin bespreekt hij het kapitalisme als waardensysteem en verklaart hij de economische crisis.

Een avond met bijdragen van sprekers uit verschillende kerken: Rein Willems (Duinzichtkerk), oud-directeur van Shell Nederland; Ancel van Royen (Remonstrantse gemeente), landbouweconoom; Sieuwert van der Zwaag (Christus Triumfatorkerk), econoom bij het Ministerie van Financiën. Gert van Maanen, oud-bankier en oud-directeur van Oikocredit, vertelt over het werk van deze ontwikkelingsorganisatie.

DINSDAG 8 APRIL, 19:45 UUR.
KRUISPUNTKERK.

Joodse sedermaaltijd in teken van uittocht

Aan het begin van het joodse paasfeest (Pesach) herdenken joden met een traditionele maaltijd de slavernij in Egypte en de uittocht. Wie zich aan de heerlijke gerechten van deze 'seder' wil verlekken en de symbolische betekenis ervan wil ontdekken, is welkom.

VRIJDAG 11 APRIL, 18 UUR.
HOUTRUSTKERK. OPAVE:
TEL. 06 21 57 65 60.

IN - D R U K

DE LIEFDE VAN TWEE VROUWEN

Op de openbare ulo-school was ik, voor zover ik weet, de enige die geloofde. Toen ik al enige jaren van school was, ontdekte ik dat mijn onderwijzer een trouw bezoeker was van de Engelse kerk op het Begijnhof. Maar godsdienst, behalve als historisch verschijnsel, was heel die schooltijd geen thema. Dit alles in het Amsterdam van meer dan vijftig jaar terug.

Zonder geloof opgevoed kwam ik via 'de Bijbelclub' in aanraking met het evangelie. Thuis deden ze er niet moeilijk over, als ik ze er maar niet mee lastig viel. Mijn pleegvader probeerde twijfel te zaaien door te vragen waar de vrouw van Kaïn vandaan kwam. Ondanks het bijbelgetrouwe klimaat waarin ik tot geloof kwam, had ik weinig moeite met wat er op school over de evolutie werd verteld. Ik weet nog

dat ik als zestienjarige in een discussie zei dat mijn geloof niet gebaseerd was op een schepping in zes dagen, maar te danken was aan de liefde van Jezus die zichtbaar was in de twee vrouwen die de Bijbel voor mij openden.

Geloof heeft voor mij daarom van meet af aan een relationeel karakter gehad. Om het met de kerkvader Augustinus te zeggen: 'Ik zou niet geloofd hebben als ik de moedermelk niet gedronken had uit de borsten van moeder de Kerk'. De kerk niet als instituut, maar als voedselbank van liefde. Geloven is niet het krampachtig overeind houden van een serie overtuigingen en die schoorvoetend steeds weer 'bij de tijd' brengen. Zeker, geloven gaat ook ergens over. Dat ik geloof, heeft ook te maken met wát ik geloof.

Maar dat 'wat' gaat voor een christen uiteindelijk toch daarop terug dat wij in Jezus Christus de Eeuwige in het hart kijken.

Liefde heeft in deze wereld het laatste woord. Dat is een dwaas geloof in het licht van wat er in Syrië en Congo, in Nigeria en noem het maar, aan gruwelijks wordt aangericht. Afgezet tegen de hel die mensen elkaar aandoen, is het van een pathetische naïveteit. En dan heb ik het nog niet over de rampspoed die niet van mensen komt. Natuurrampen, ziekte die lichaam en geest aantast, het verlies van een kind of partner.

Onbegrijpelijk is het dat Philipp Nicolai, die vierhonderd jaar geleden tijdens een pestepidemie honderden gemeentelieden ten grave droeg, het prachtige lied 'Hoe helder staat de morgen-

ster' (liedboek 518) kon schrijven. 'Hoe is Hij mij zo innig na, de alfa en de omega'.

'Innig na'? Ik was God vaak kwijt! Maar als ik het lied zing – en groot verlies en gluiperige ziekte ken ik in dit aardse tranendal – dan is het toch waar. Ik lieg niet als ik zing: 'Voor Gij de wereld hebt gemaakt, heeft mij uw liefde aangeraakt.'

Momenteel is apologie (geloofsverdediging) weer in. Er zijn argumenten om in God te geloven, lees ik. Gelijk hebben ze. Maar helaas zijn er minstens zoveel argumenten om je geloof te vallen. Laat die argumenten pro en contra maar. Betoon veel liefde en zing ervan tegen de klippen op.

ROB VAN ESSEN

Protestantse Kerk, kerken per stadswijk

Stads wijken	Kerkgebouwen	Tijd	zondag 6 april	Palmzondag 13 april	ma/di/wo in stille week	witte donderdag 17 apr	goede vrijdag 18 april	stille zaterdag 19 april	Pasen 20 (en 21) april	zondag 27 april
Centrum Schilderswijk	Lukaskerk Om en Bij 2	10.15	ds WTV Verhoeven	naar Lutherse kerk belijdenisdienst	di 15 samen zingen bij OudKatholieken 20u	20u ds Verhoeven * met Ekklesia S/T	20u ds Verhoeven met Ekklesia *	20u ds Verhoeven * met Ekklesia	10u30 IPasen: Ekklesia Dominicus & Lukaskerk	ds J van den Berg
Benoordenhout Archipel	Duinzichtkerk van Hogenhoutlaan 89	10.00	dr J Verburg Doorn	ds C van Duinen	dagelijks 19u30 avondgebed	19u30 ds C van Duinen HA	19u30 Avondgebed ds van Duinen	naar de Vredeskapel	10uds C van Duinen HA	dr RE Stiemer
	Vredeskapel	10.30	naar de Duinzichtkerk	naar de Duinzichtkerk	naar de Duinzichtkerk	naar de Duinzichtkerk	naar de Duinzichtkerk	22u ds van Duinen HA	naar de Duinzichtkerk	naar de Duinzichtkerk
Bezuidenhout	ChristusTriumfatorkerk Juliana v Stolberglaan 154	10.00	ds RA Bosch Zeist	dr RE Stiemer	X	19u30 ds R Stiemer HA	19u30 ds B Bootsma	21u ds RE Stiemer Paaswake	ds B Bootsma	ds B Bootsma
Mariahoeve Marlot	Kruispunt Diamanthorst 187	10.00	ds AR de MeijMecima Vergevingsdienst	dr J Verburg Doorn	16/4 21u15 Completen	19u30 ds de Meij Mecima HA	19u30 ds de Meij Mecima	21u Paaswake ds deMeij Mecima	ds deMeij Mecima HA 17u vespers	ds HJ van Haarlem
	Pax Christikerk Vlieland 2	10.00 12.00	ds PJ Bakker 12u open kerk	mw E van Dijk Rt 12u open kerk	X	X	19u30 ds SH Smits	X	11u ds Bakker gez dienst met open kerk	ds JWT Mout, Well 12u open kerk
Stadsdeel Laak Spoorwijk	de Oase van Meursstraat 1	10.00	ds G Nagel Delft	kringviering	dagelijks 19u30 stilteviering	19u30 ds R van Essen HA	19u30 ds van Essen	22u ds van Essen	ds van Essen	proponente mw PJ de Nooy
Moerwijk / Morgenstond / Zuiderpark	Marcuskerk Jan Luikenlaan 90	10.00	dr R de Reuver	ds R de Reuver		19u30 ds deReuver HA	19u30 ds de Reuver	X	ds R de Reuver	dr NW den Bok Utrecht
Vogelwijk Bloemenbuurt	Bergkerk Daal en Bergselaan 50	10.00	10u30 naar de Maranathakerk	ds J van den Berg	X	19u30 ds A Wicke HA	19u30 ds O Elseman	X	ds O Elseman *	ds R van Essen, Delft
Statenkwartier-0 Duinoord Zeeheldenbuurt Regentessekwartier-N	Maranathakerk 2e Sweelinckstraat 156	10.30	ds mr J de Visser Maass-luis *	ds O Elseman	X	19u30 ds O Elseman S/T	19u30 ds A Wicke	Paasmorgen 15/4 6u: ds A Wicke S/T	ds A Wicke	ds O Elseman
	Noorderkerk Schuytstraat 9/11	10.00	ds NL van Dorp	mw T Bergsma	X	19u30 ds W Verdonk HA	19u30 ds Stiemer	X	ds RE Stiemer	ds C Schoonenberg-LemssGravanzande
Vruchtenbuurt Bohemen	Bosbeskapel Bosbesstraat 5	10.00	ds NA Riemersma	ds ME den Dulk	X	19u30 ds Riemersma S/T	19u30 ds Riemersma *	21u ds M Koster Paaswake	ds M Koster *	ds JA Tielkemeijer
Loosduinen Waldeck Houtwijk	Abdijkerk WillemIIstraat 40	10.00	ds Tielkemeijer	ds W Verkuijl	dag.19u30 vesper 16/4 Abdij, di wo Jozefkapel	19u30 ds J Korf S/T*	19u30 ds W Verkuijl*	18½ Kinderpaaswake 22u dsKorf S/T*	ds W Verkuijl	ds J Korf S/T
Bouwlust Vrederust Morgenstond	Shalomkerk Vrederustlaan 96	10.00	ds N Pronk	ds Tielkemeijer	X	ds JA Tielkemeijer S/T 19u30 *	19u30 ds N Pronk	22u ds N Pronk	ds Tielkemeijer *	ds NL van Dorp
Scheveningen Dorp	Bethlekerk Scheveningen Jurriaan Kokstr. 173	10.00 17.00	mw ds G Smit Valkenburg	Marcusspassie ds Mid. 17u ds Stiemer d/a/zee	X	X	19u30 ds Maasland HA	X	ds Maasland	ds J Quist
	Oude Kerk Keizerstraat 8	10.00 17.30	ds J Quist, 17u30 ds tenVoorde Jeugd	ds Quist OpBelijdenis 17u30 > Pr Julianakerk	X	X	19u30 ds Quist HA	X	ds Quist. / 17u30 X 2ePaasdg >PrJulianak	ds ten Voorde Almere ds LJ Geluk Rt
Belgisch park Statenkwartier - W	Nieuwe Badkapel Nieuwe Parklaan 90	10.00	dr Ch van der Leest	ds AR de Meij Mecima	X	19u30 dr HE Wevers S/T	19u30 ds van der Leest	21u30 de E van Dalen	ds Ch van der Leest *	ds LJ de Leeuw
Duindorp	Prinses Julianakerk Tesselssestraat 6	10.00 17.30	ds J Maasland 17u30 > Oude Kerk	ds FJ van Harten ds J Quist	X	X	19u30 ds v Harten HA		ds van Harten, 17u30 B Noteboom jeugdinst	hr Noteboom Almere 17u30 > Oude Kerk
Ypenburg	De Toevlucht Laan van Hoornwijk 140	10.00	ds R Klijnsma Pijnacker	ds A Minnema	dagelijks 19u30 in kerk Nootdorp: vespers	19u30 ds Minnema S/T	19u30 lezingendienst	21u Paaswake S/T	ds A Minnema	ds PJ Bakker L'sdam
Leidschenvveen	De Leidraad Harriët Freezerhof 28	10.00	naar Kruisheuvelkerk ds Haitjema *	ds ThJ Haitjema		19u30 ds Haitjema S/T	19u30 ds Haitjema	21u30 Paasnacht ds Haitjema	ds ThJ Haitjema	ds J v Westenbrugge Hoek van Holland

Kerken in overige categorieën

PKN-Kerken voor de hele stad	Bethlehemkerk Laan van Meerdervoort 627	10.00 17.00	ds LJ Vogelaar ds GC Bergshoeff	ds LJ Vogelaar ds AT van Blijderveen	X	X	19u30 ds Vogelaar	21u ds A Vastenhoud	9u45 ds Vogelaar 17u ds Nobel Monster	ds LJ Vogelaar ds JJ vd End Mol'graaf
	Houtrusterk Beeklaan 535	10.30	drs H Baars van STEK	mw drs N van Dijk	X	19u30 ds KH van Klaveren HA	19u30 ds van Klaveren*	X	ds van Klaveren *	ds JH Peijpers Alphen *
	Kloosterkerk Lange Voorhout 2	10.00 10.30	dr MPCF Lanooij	ds MR Klokke	16 apr 20u ds Lanooij Gregoriaanse vesper	20u ds Lanooij HA	20u ds Lanooij *	22u30 ds Lanooij HD	ds MR Klokke HA *	10u30 ds Lanooij * cantate
	Evang Lutherse Gemeente Lutherse Burgwal 9	10.15	ds MMB van der Meij	ds WTV Verhoeven Belijdenis ism Lukas	di 15 samen zingen bij OudKatholieken 20u	19u30 ds van der Meij HA	19u30 Passion >Schütz * ds van der Meij	21u dsvdMeij lezingen doopgedachtenis HA	ds MMB van der Meij *	ds DL Schiethart
	Eglise Wallonne Noordeinde 25	10.30	pasteur candidat	pasteur D Ribs Culte familial, Dim.Rameaux	X	X	X	X	pasteur M van Hilten - Matthijssen	pasteur van Hilten - Matthijssen A'doorn
Overige kerken voor de hele stad	Deutsche Evang. Gemeinde Bleijenburg 5	10.30	Pfrn B Wenzlaff	Familiengottesdienst Pf E Benz-Wenzlaff	X	X	19u Pfrn B Wenzlaff		06.00 Pfrn B Wenzlaff 10.30 Pfr E Benz - W	*
	Doopsgezinde gemeente Paleisstraat 8	10.30	mw ds H van Dunné	mw ds J Nijwening	X	19u30 ds van der Zipp HA	X	X	ds J Nijwening	X (Dienst in Oldeslo ds Sijbrandij)
	Ekklesia Brouwersgr. 2-K in steeg door hek	11.00	X	de Weg	X	zie Lukaskerk 20u	zie Lukaskerk 20u	zie Lukaskerk 20u	zie Lukaskerk 10u30	11u Gespreksviering
	Evang. Broedergemeente Herrnhutters Chasséstraat 1	10.00 11.00	zr Chr Welschen Aondmaal	zr Welschen	X	19u zr Welschen	14u30 sterfuit-liturgie	X	zr Chr Welschen	11u zr Welschen zangdienst
	Ned. Indonesische kerk GKIN	13.30	vic Adham K Satria	ds TM Ebenheser Lalenoh	X	X	13u30 ds S Tjahjadi HA	X	dr B Plaisier	ds JM van 't Kruis
	Remonstrante kerk Ln v Meerdervoort hg 955	10.30	ds M Sloomans	dr JF Goud palmpaasocht	dagelijks bezinningsmomenten om 12u30	19u30 ds RF Philipp HA	19u30 ds RF Philipp thema: Judas Iskariot	15u Film: "The last temptation"	ds M Sloomans	ds MJ Wassenaar Boskoop
Ziekenhuizen	Gereform. Kerk Vrijgemaakt Duinkerkestraat 11	10.00 17.00	ds J Klapwijk X	ds J Klapwijk vesper	X	X	19u30 ds J Klapwijk	X	ds J Klapwijk HA ds JA Franke HA	ds B van der Wal ds D Ensing
	Bronovo Ziekenhuis Bronovolaan 5	10.00	ds HTH Vollebregt	pastor JC Koeleman	X	X	X	X	ds JW Steenbergen S/T	ds PA Wilbrink Delft
	HagaZiekenhuis Leyweg 275	10.00	ds L Baars	pastor HW Hoefman	X	X	14u ds L Baars * Johannes Passion	X	ds L Baars	ds SMA Weversvan der Feltz
	MCH Westeinde Lijnbaan 32	10.00	pastor B Wessel *	ds I J Visser	X	20u15 The Passion pastor G Schürmann	20u Kruishulde * pastor Hoogendoorn	X	pp Schurmann en Hoogendoorn	pastor Wessel *
Parnassia	MCH Sint Antonishove Banningln 1 Leidschendam	10.30	pastor G Schürmann	pastor W Hoogendoorn	X	14u eucharistie * pastor Wessel	14u Kruishulde * ds I J Visser	X	pastor Wessel en ds Visser	pastor Hoogendoorn *
	Franciscuskerk Monstereveweg 93	10.30	pastor N de Hoop S/T*	pastor T vd Knaap	X	X	X	X	ds MH Kroes *	pastor R Nangu
dienst met doventolk	Clarakapel Rozenbottelstraat 14	10.30	pastor C van Straten	pastor H v Breukelen	X	19u pastor van Straten	19u pastor van Straten	X	pastor N de Hoop*	ds R van Dijk
	Koningkerk B. Ingenhoseslaan 4 Vbg	10.00	ds JT vander Woff Combidienst	X	X	19u30 ds JT vd Wolf Combidienst	X	X	ds E vdWolf-Kox Combidienst	X
Tehuizen	Houthaghe Toon Dupuis-	10.00	mw LJ Ridderhof	ds W Huizing	X	X	19u ds A Karrem HA	X	ds HTH Vollebregt	mw LJ Ridderhof

Kerken met vaste gegevens voor elke zondag

Anglican Church Arij van der Spuiweg 1 8h30 & 11h Holy Communion 9h30 All Age Worship 18h30 Evening service or Praise & Café, 4th Sunday 17h choral evensong	American Protestant Church Esther de Boer van Rijcklaan 1 9:45 am contemporary service 11:15 am traditional service	Oud-Katholieke Kerk Juffrouw Idastraat 7. Eucharistieviering zo 10u, wo 12% zolderkapel / Stille week: Zo 13.16u: vesper met Bach * Ma 14.20u avondgebed, Di 15.20u idem met samenzang Do 17.20u, HMis Verder dienst: Vr 18.15u, za 19.10u30	Volle Evangelie Gemeente Vredekerk Maartensdijk 126 zo 10u30 NL za 19u Arabisch	Baptistengemeente Vier Heemskinderenstraat 91 10u samenkomst	Leger des Heils Prinsegracht 57 10u samenkomst olv Majoor Elsie Klarenbeek met muziekcorps en zangbrigade
	Evangeliegemeente Morgenstond Exoduskerk Beresteinlaan 263 zo 10 samenkomst		Het Apostolisch Genootschap Loevesteinlaan 170 zo 9u30 samenkomst	Genootschap der Vrienden - Quakers Stadhouderslaan 8 10u30 stille samenkomst	Zevende Dags Adventisten Robijnhorst 197 - op zaterdag ! 10u Bijbelstudie 11u dienst

Taizédiensten

Buurt- en kerkhuis Bethel, Thomas Schwenckestraat 30 elke maandag 19.30u Taizéavondgebed	Zorgvlietkerk Prins Mauritslaan 10 elke vrijdag 20u Taizéavondgebed	Elandstraatkerk elke 1e zaterdag vd maand 19.30u Taizéviering	Koningkerk Voorburg elke 2e zaterdag vd maand 19u30 Taizéviering	Benedictuskerk Rijswijk elke laatste vrijdag van de maand om 19.30u Taizéviering, 27 dec laatste keer
--	---	---	--	---

Roems-katholieke kerken, Nederlandstalige weekendvieringen, zie verder www.vliethaghe.nl

Centrum, Parkstr 65a, H. Jacobus Major zo 9.00 NL, 10.15 Lat., 12.15 NL, 16u vespers	Schilderswijk, Hoe-fkade 623, H. Martha, za 19u, zo 9u45	Haagse Hout, Wassenaarseweg 53, St. Paschalis Baylon, zo 11.00	Bezuidenhout, Bezuidenhoutseweg 153, OLV van Goede Raad, za 17.30, wo 12.30	Marlot, Bloklandenplein 15, Onbevlekt Hart van Maria, zo 9.30	Zeeheldenbuurt, Elandstraat 194, Onze Lieve Vrouw Onbevlekt Ontvangen, zo 11.00	Rijswijk, Sir Winston Churchillln 372. H. Benedictus en Bernadette, za 19.00, zo 9.30
Regentessekwartier, Beeklaan 188, H. Agnes, zo 10.00	De Boskant, Fluwelen Burgwal 45 3e vr 17u30 koorvesper	Loosduinen, Loosduinse Hoofdstr 4, Kerk Maria v Eik & Duinen zo 10.00, za 13.00	Waldeck/Kijkduin, Aaltje Noordewierstr 4, H. Pastoor van Ars, zo 10.00	Leyenburg, Leyweg 930, Emmaüskerk, zo 10.00, 3e za 13.00	Scheveningen, Scheveningsweg 233, H. Antonius Abt, za 17u., zo 10.30	Rijswijk, v Vredenburgweg 69, H. Bonifatius, za 19.00, zo 11.00

- Doordeweekse diensten:
- Aandachtscentrum Schoolstraat 18 di t/m vr 13 u stilteviering
 - Kloosterkerk elke wo 19.30 u vesperviering
 - Evangelisch Lutherse Kerk elke wo 12.45 - 13 u middaggebed

Symbolen: ♪ met cantorij, muziek etc; X geen dienst; * geen opgave ontvangen; ☞ zie www.kerkindenhaag.nl; ☞ voorganger met preekconsent; ☞ kerkelijk werker.

Samenstelling: Kerkelijk Bureau Protestantse Gemeente te 's-Gravenhage. Opgave en wijzigingen: hagepreken@casema.nl. Telefoon (070) 385 87 07. Adres: Diamanthorst 187, 2592 GD 's-Gravenhage. Tehuizen publiceren intern eigen diensten, zie ook op internet: www.kerkindenhaag.nl

VOOR ADRESSEN VAN KERKEN ZIE PAGINA 6.

Activiteiten voor het mei/juni-nummer opgeven via kerkinderhaag.nl of redactie@kerkinderhaag.nl.

Meer agenda: kerkinderhaag.nl.

Moderne slavernij

In Europa zijn ruim 800.000 mensen slaaf. Een kwart wordt seksueel uitgebuit. De mensenhandel floreert. Wat en wie zijn slaven tegenwoordig? Zijn burgers en bedrijven schuldig? Wat doet de politiek? Juristen, activisten en ervaringsdeskundigen van internationale organisaties gaan erover in debat.
Do 3 apr, 16-17:45 u ■ Humanity House, Prinsegracht 8

Vasten met de paus

Catechese in de St. Jacobusparochie over de vastenbrief van de paus en over de werken van barmhartigheid.
Elke donderdagavond in de veertigdagentijd, na de viering van 19.15 u.

Bazaar

Met boeken, speelgoed, levensmiddelen, snuisterijen, rad van fortuin, grabbelton.
Vr 4 en za 5 apr, 14-20 u ■ Noorderkerk

Spaanse avond

Driegangenmenu met live-muziek van Tierra Liana. Alles op z'n Spaans. Kosten: €20.
Vr 4 apr, 19:30 u ■ Church of Our Saviour

Verhalencafé

Gezellige gesprekken, ditmaal over 'women', met een foto of voorwerp over het thema.
Za 5 apr, 14 u ■ Buurt- en kerkhuis Bethel

Pelgrimage en Franciscus

Twee avonden over 'inspiratie'. Marina Sloomans vertelt eerst over pelgrimage, later over bedelmonnik Franciscus.
Ma 7 en 28 apr, 20 u ■ Remonstrantse kerk

Lezing over 'verlossing'

Lezing door pater Johan over de verlossing van Jezus.
Di 8 apr, 19:30-21 u ■ Oude Molstraat 35

Bijbelvertalingen

Bijbelvertalingen, context en betekenislagen bestuderen van Jezus' uitspraak: 'Vader, als het mogelijk is, laat deze beker dan aan mij voorbijgaan'. Leiding: ds. Corrie van Duinen.
Woe 9 apr, 10:30-12 u ■ Duinzichtkerk

Vesper

Vesper in veertigdagentijd over Jezus' kruiswoorden. 'Mij dorst, het is volbracht'.
Woe 9 april, 19.30 u ■ Noorderkerk

Twintigers en dertigers

Avondje voor jongeren over een bijbels thema, persoon, of tekst. Leiding: ds. Nicolle Pronk.
Woe 9 apr, 20 u ■ Bosbeskapel

Exegese Amsterdamse school

Lezing door ds. Gerrit de Groot over de bekende theologische stroming 'Amsterdamse School'.
Do 10 apr, 20 u ■ Houstruikerkerk

Kamerkoor Sarahbande

Concert Haags koor van gevorderde amateurs. Klassiek programma. Dirigent: Sarah Mareels.
Zo 13 april, 17-18 u ■ Maranathakerk

Dichter bij dichten

Gedichten lezen en schrijven. Leiding: Adrienne Vooijs.
Do 24 apr, 20 u ■ Abdijkerk

Liefdesmuziek

Luisteren naar het 'Hooglied van de liefde' met bijbels-theologische toelichting

Christelijke ethiek voor orgaandonatie

In Nederland redt orgaandonatie levens. Tegelijkertijd verkopen steeds meer armen in ontwikkelingslanden hun organen om te voorzien in levensonderhoud, met gevaar voor eigen leven. Predikant Frederik van Harten (Prinses Julianakerk Scheveningen) legt uit wat een christelijke ethiek voor orgaandonatie zou kunnen zijn.

Donderdag 10 april, 20 uur. Muziekscheveningen, Neptunusstraat 92.

van ds. Olivier Elseman.
Do 24 apr, 20 u ■ Bosbeskapel

Dagje met de broeders

Na de mis van 12 uur met de br. van Sint Jan mee voor een lunch (13:30 u), catechese, gesprekken, vespers.
Zo 27 apr, 12-18 u ■ Oude Molstraat 35

Abdijkerk-koster Jan Kramer stopt na 25 jaar 'Op elke tafel een glas met sigaren'

INTERVIEW Jan Kramer is een Peenbuiker: een Loosduiner. Als kind ging hij al naar de Abdijkerk. 'Na vijftig jaar kosterschap ken ik daar nu ieder schroefje en boutje.' Deze maand neemt hij afscheid.

Hoeveel kopjes koffie hij heeft ingeschonken? Jan Kramer hield het niet bij, maar het moeten er duizenden zijn geweest. 'En tienduizenden keren heette ik de mensen welkom bij de deur met goedemorgen, -middag, -avond.' Koster Kramer van de Abdijkerk in Loosduinen stopt deze maand, na 25 jaar.

'Ik heb het met heel, heel veel plezier gedaan. Maar het gaat niet meer. Dat sjouwen met die stoelen, daar word je gek van. Telkens moet je de zaal ombouwen, voor een trouwerij, rouwdienst of andere bijeenkomst.' De bijna 72-jarige koster kan het in zijn eentje niet meer aan. 'Dankzij de hulpkosteres Bep Bos red ik het nog.' Het stoppen vindt hij verschrikkelijk. 'Ik ga het erg missen. Het onder de mensen zijn, het contact en dan die prachtige kerk. Dit is een wereldjob, er is niemand die een mooiere baan heeft.' Vier jaar geleden werd Kramer geridderd voor zijn inzamelingsactie voor de restauratie van het orgel. De telefoon gaat. Een dominee aan de lijn die een debatavond voor de verkiezingen leidt. 'Ja, ik zorg dat er een borrel klaar staat, want daar houd je toch van?'

Ellebogewerk

Kramer heeft veel predikanten meegeemaakt sinds zijn komst in april 1989. Hij was bode op een ministerie en had

Koster Kramer: 'Dat sjouwen met die stoelen, daar word je gek van.'

het daar niet naar zijn zin, omdat het 'ellebogewerk' was. Hij werd gevraagd voor de baan in de Abdijkerk, maar wist niet wat een koster zoal deed. 'Ik kreeg de sleutel van de kerk en voor de rest niks. Kom, dacht ik toen, ik ga de ramen maar zemen.' Nu kent hij elk schroefje en boutje van de monumentale kerk. Met de predikanten is het een sfeer van 'ouwe jongens krentenbrood'.

Kramer is een echte 'Peenbuiker', zoals een inwoner van Loosduinen wordt genoemd. Met een apart gevoel voor humor. Dat blijkt wel, als er een man binnenwandelt met een hondje. 'Wanneer is nou je afscheid?', vraagt hij. 'Nu, op dit moment. Dat zie je toch, ik

praat er met de verslaggever over', krijgt hij als antwoord. 'Maar alle donaties zijn welkom.'

Loosduins Museum

Toen Kramer begon, moest hij op zondag alle beschikbare stoelen neerzetten. Hij schonk na afloop vier- tot vijfhonderd kopjes koffie. Nu schat hij dat aantal op zo'n honderdtwintig tot honderdvijftig. Ook de omgangsvormen maakten een ontwikkeling door. Bij zijn eerste predikant, Onderstal,

was de aanspreektitel altijd 'dominee' en 'u'. 'Pas bij zijn veertigjarig huwelijk vertrouwde hij me toe dat ik ook best "Henk" mocht zeggen.' Kramer herinnert zich de kerkeeraadvergaderingen van toen. 'Op elke tafel moest je een asbak zetten en een glas met sigaren.' Hij wijst naar een kast. 'Daar staan nog zo'n vijftig asbakken, je mag ze zo meenemen.'

De kerkgangers zullen deze man missen, die aan de deur gewoon zegt: 'Hoe durf je hier nog te komen', tegen iemand die een paar weken niet geweest is. Zij kunnen hem straks vinden in het Loosduins Museum, waar hij als vrijwilliger zal vertellen over de rijke historie van het dorp.

En komt hij dan zelf nog in de Abdijkerk, waar hij als jongen met zijn ouders al heen moest? 'Zeker niet elke zondag. Ik ken al die verhalen al, ze worden toch telkens herhaald.'

HANS HEMMES

AFSCHEID OP 11 APRIL

advertentie

Kerken sluiten in Den Haag. Organisten missen de begeleiding van gemeentezang en hun orgel. De actieve en open PKN-gemeente in Zevenhuizen-Moerkapelle (even voorbij Zoetermeer) zoekt

een organist(e)

voor de zondagse diensten in de sfeervolle Ontmoetingskerk.

Welke ORGANIST wil (bijv.) 1x per maand de gemeentezang begeleiden? Wij beschikken over een veelzijdig orgel van 13 stemmen verdeeld over twee klavieren en pedaal, gebouwd in 1957 door W. van Leeuwen. Wij zingen uit het nieuwe liedboek en oefenen m.m.v. een cantorij de nieuwe liederen. Vergoeding conform PKN-richtlijnen.

Informatie: 0180 63 19 12 of kerkenraad@gkzevenhuizenmoerkapelle.nl

BIJBELS QRS JEZUS' STERVEN EEN DAAD

Wat ik nu ga schrijven, houdt me al jaren bezig. Dat komt, mijn moeder was doodsbang voor euthanasie. Als een dokter ook maar iets in die richting suggereerde, werd zij balsturig en toen ze dat nog kon, schermde ze met haar geloof. Dat nooit.

Achter haar verdediging was ze bang dat uiteindelijk toch zou gebeuren wat zij nooit heeft gewild, dat zij geen natuurlijke dood zou sterven. Diep in haar ziel bewaarde zij woorden uit het boek Job: 'Naakt trok ik weg uit de schoot van mijn moeder en naakt keer ik daarheen terug; de Ene heeft gegeven, de Ene heeft genomen, de naam van de Ene zij gezegend!' Moeder begreep het zo: je komt zelf niet aan je leven, je wacht op God.

Godzijdank is het met moeder gegaan zoals zij dat altijd heeft gewild. Maar mijn vragen zijn niet met haar ten grave gedragen. Hoezeer ik haar ook van binnen uit begreep, ik zelf kan me niet losmaken van de gedachte dat het sterven voor Jezus een (laatste) daad was. De passiviteit die mijn moeders gedachten over het sterven kenmerkte, en die van velen van haar generatie, is niet wat ik lees in de geschiedenis van het lijden en sterven van onze Heer.

Ik hoop dat u mee wilt lezen en de tekst van de vier evangeliën binnen wilt laten komen. 'Maar Jezus schreeuwt wederom met grote stem en laat de geest los.' (Mattheus 27: 50). 'Maar dan laat Jezus een groot stemgeluid horen en blaast de adem uit. (Marcus 15: 37)

'(...)' met grote stem zegt Jezus: Vader, in jouw handen bevel ik mijn geest. En dat gezegd hebbend, geeft hij de geest.' (Lucas 23: 46) '(...)' Jezus zegt: Het is voldeindigd. Hij neigt het hoofd en geeft de geest.' (Johannes 19: 30). Ik lees dat Jezus 'de geest loslaat', 'adem uitblaast' en 'de geest geeft'. Werkwoorden in de volle zin van het woord. Een daad. Een laatste daad.

Ik wil er geen theorie op bouwen, het zou ongepast zijn. Ik wil zeker niet de schijn wekken dat

ik met een simpele verwijzing naar de bijbel een ingewikkelde en gevoelige, actuele vraag zou kunnen beantwoorden. Maar het laat me niet los. Ik hoor in het evangelie dat het sterven van Jezus een daad is, een daad van overgave. Geen overgave aan de dood, maar overgave aan de Eeuwige, de Levende, aan wie hij zijn geest in handen geeft. Ik versta het als een daad waarmee hij de ware menselijkheid volbrengt. En ik denk dat een volgeling van Jezus niet schuw, of bang, of defensief hoeft te zijn als er over euthanasie wordt gesproken. Mijn moeder zaliger gedachten ruste in vrede.

DOLF TIELKEMEIJER

Dolf Tielkemeijer, predikant in Den Haag-zuidwest, en emeritus-predikant Gerrit de Groot schrijven om beurten een aflevering van deze theologische rubriek. De titel is een knipoog naar het befaamde boek Bijbels ABC van K.H. Miskotte.

PERSONALIA**Antoinette Deuzeman**

Op 17 maart is Antoinette Deuzeman geïnstalleerd als pastor in verpleeghuis De Lozerhof (Bouwlust).

Jannie Nijwening

Jannie Nijwening is sinds 1 februari

predikant in de Doopsgezinde Gemeente Den Haag. Nijwening, die ds. Lidia Penner opvolgt, is tevens psychiatrisch verpleegkundige.

COLOFON

KERK IN DEN HAAG MAANDBLAD
WWW.KERKINDENHAAG.NL WEBSITE

April 2014, jaargang 17, nr. 165.

Uitgave van de Protestantse Gemeente te 's-Gravenhage, de Evangelisch-Lutherse Gemeente Den Haag, de Gereformeerde Kerk van 's-Gravenhage-Oost en de Rooms-Katholieke Stadsstichting Vliethaghe.

Contact:
redactie@kerkinderhaag.nl
Tel. (070) 397 24 88,
Folke Bernadottestraat 44,
2552 NZ Den Haag

Hoofdredacteur: Jan Goossens
Eindredactie: Robert Reijns

Redactie: Margot C. Berends (tekstredactie), Rob van Essen, Hans Hemmes, Bas Kromhout, Rienk Lanooy, Joline van Poppel, Claartje Vinkesteyn, Marijke Witteman.

Redactionele medewerkers: Henk Baars (Stek), Jaap van den Berg (kerkdiensten), Jan Eijken, Paul Schott, Margriet Quarles van Ufford (PGG).

Overige medewerkers: Rogier Chang (fotografie), Lemuel (website), Pieter van Schouwenburg (vormgeving).
Druk: Opmeer Drukkerij bv.

ADVERTENTIES:
WWW.KERKINDENHAAG.NL
E-MAIL: INFO@KERKINDENHAAG.NL
TEL. KANTOOR-UREN: 06 123 13 053.

Los postabonnement:
€17,50 per kalenderjaar (10 nummers).
Opgave: info@kerkinderhaag.nl
of telefoon 06 123 13 053.

Ronald Plasterk over de Matthäus Passion: 'Mooiste stuk op het mooiste podium'

INTERVIEW Ronald Plasterk zingt al dertig jaar de Matthäus Passion. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties kent het beroemde stuk van Bach op zijn duimpje. Hieronder vertelt hij erover.

Hoe bent u met de Matthäus in contact gekomen?

'In mijn studententijd had ik een plaat met de koralen gekocht. Die heb ik meegenomen naar Californië, waar ik

na mijn promotie gewoond heb. In nostalgische momenten dacht ik: als ik terug ben in Nederland, wil ik twee dingen doen: echt goed leren schaatsen en de Matthäus Passion zingen.'

Moet u nog steeds repeteren voor een uitvoering?

'Uiteraard. De Matthäus wordt nooit routine. In het begin oefende ik eindeloos met meezingbandjes. Ik ben tenor in koor twee. Ik zing dus geen eerste stem, zoals je in de badkuip zingt. Ik

zing het stuk nu dertig jaar, maar het blijft een moeilijk werk. De bekende denderende loopjes lijken gemakkelijk, maar het zijn lastige intervallen.'

Waarom zingt u de Matthäus eigenlijk?

'Artikel 1 van de statuten van ons koor, de KCOV Excelsior, zegt dat we "God loven door zang". Maar het is een gewoon Amsterdams koor, waarvan een groot deel niet kerkelijk of gelovig is. Voor mij heeft het stuk een meditatieve functie. Als het alleen om de nootjes zou gaan, was het niet interessant.'

Hoe ondergaat u de muziek?

'Ik concentreer me op een deel dat me tot dan toe nooit bijzonder heeft geraakt. Ik weet nog dat ik extra luisterde naar de aria 'Komm, süßes Kreuz'. De tekst kun je vreselijk noemen, de verheerlijking van een martelwerktuig. Maar muzikaal is het een hoogtepunt. Het is altijd later op de avond,

'Voor mij heeft het stuk een meditatieve functie'

je hebt er al een hele tijd op zitten. Een kale uitvoering, alleen een viola da gamba die de bas begeleidt, pam pam, je ziet de gang van Jezus de berg op, naar Golgotha. Als je daar intensief naar luistert, is dat mooier dan dat je denkt: over vijf minuten moet ik weer.

Ik heb orkestleden ooit een blaadje zien lezen als ze even rust hadden. Dat zou ik niet kunnen. Ik wil bij het verhaal blijven. Ik sta daar in het Concert-

gebouw in Amsterdam, het mooiste podium, en zing het mooiste stuk uit de muziekgeschiedenis.'

Wat treft u in de Matthäus?

'Het stuk zit vol understatement, zelfs humor. Neem de ondervraging door Pilatus. 'Wat heeft Jezus dan voor kwaad gedaan?' Antwoord: 'Blinden laten zien, lammen laten lopen. Verder niets.' Dat is toch grote ironie. Of neem het laatste stuk, als de bewakers de grafsteen verzegelen. Daar stopt de handeling. 'Mein Jesus, gute Nacht', zingen we. Maar de zaal weet allang dat hij er na drie dagen weer uitkomt. Die wisselwerking tussen spelers en publiek vind ik magistraal. Je zou het met een knipoog een Jan Klaassenefect kunnen noemen. In die zin is de Matthäus ook een blijde boodschap, ondanks de details over gruwelijke zweepslagen.'

Kijkt u naar het publiek, ziet u hoe de bezoekers luisteren?

'Moeilijk, de afstand is vrij groot. Ik voel soms wel de concentratie. Bijvoorbeeld bij het koraal na Jezus' overlijden, 'Wenn ich einmal soll scheiden'. Dat zingen we zo zacht mogelijk, pianissimo. Een magisch moment.'

Zou u andere politici aanraden te gaan zingen?

'Politici willen dat hun stem gehoord wordt. Wie in een koor zingt, moet niet boven de rest willen uitkomen. Je leert in een koor dat je geluid samensmelt, vervloeit.'

JAN GOOSSENSSEN

Troubadour

MARTIJN BREEMAN IS TROUBADOUR. MAANDELIJKS ZINGT HIJ EEN LIED OF DRAAGT HIJ EEN GEDICHT VOOR. TE BELUISTEREN OP WEBSITE KERKINDENHAAG.NL.

Paaslied

De Heer is waarlijk opgestaan. Halleluja, halleluja. Wij bieden hem een zithoek aan. Halleluja, halleluja. En met een bankstel in het rood herdenken wij zijn marteldood. Wij vieren Pasen ieder jaar op de meubelboulevard.

Hij stierf voor jou, hij stierf voor mij. Halleluja, halleluja. Hij maakte ons van zonden vrij. Halleluja, halleluja. Wij hebben weer een schone lei daar horen nieuwe meubels bij. Wij komen allen bij elkaar op de meubelboulevard.

De Here leeft, ja, Jezus redt. Halleluja, halleluja. Dus kopen wij een hemelbed bij Ikea, bij Ikea. Ik denk dat hij 't waarderen kan zijn papa was toch timmerman. Dus zien wij u verschijnen daar op de meubelboulevard.

De Heer is waarlijk opgestaan. Halleluja, halleluja!

Paaswandeling bij zonsopkomst

In de ochtendvroegte is er een wandeling vanuit de schemer van het bos, over de duinen, naar het licht van de zee. Met muziek, liederen, stilte. Organisatie: Oecumenische vieringen Wateringen. Verzamelen bij ingang Landgoed Ockenburgh, Monsterseweg 8.

ZONDAG 20 APRIL, 5:30 UUR.

Palmpasen vieren met de bisschop

Bisschop Johannes van den Hende komt op Palmzondag naar de Marthakerk. Om 10:30-12:30 is er een viering met palmwijding en palmprocessie; aansluitend een lunch. Daarna geeft de bisschop een lezing. Jongeren gaan erover in gesprek. Het programma vervolgt met workshops naar keuze, van lezingen tot rozenkransjes knopen. Wie wil kan tot slot biechten en het Allerheiligst Sacrament aanschouwen. Om 17:30 uur geeft de bisschop zijn zegen over de dag.

Gratis naar 'Jeruzalem' met Kerk in Den Haag

In grootbeeld-bioscoop Omniversum draait een nieuwe film, Jeruzalem. KDH verloot twintig vrijkaarten.

Jeruzalem is de bakermat van het jodendom en christendom, heilige stad voor moslims. Iedereen heeft van dichtbij of ver weg wel eens een blik kunnen werpen op de Klaagmuur, de Al Aqsa-moskee of de kruiswegstaties.

Maar nog nooit heeft iemand de mysterieuze graffiti teksten in de Heilige Grafkerk mogen aanschouwen, noch het 'heilige vuur' uit hetzelfde graf dat jaarlijks de kaarsen van honderden orthodoxe christenen ontsteekt. Een zicht op de stad vanuit vogelperspectief? Uitgesloten, tot op heden.

In de documentaire Jeruzalem nemen drie jonge meisjes, joods, christelijk en moslim, de kijker mee voor een reis langs de heiligste en geheimste plekken van de stad. 'Ik hoop dat we elkaar ooit in de ogen zullen kunnen kijken', zeggen ze over elkaar. Door het grootbeeld lijkt het of je met ze meeloopt. Of met

een camera over de Olijfberg vliegt. Het maken van de 45 minuten durende, tijdloze documentaire heeft drie regisseurs (Taran Davies, George Duffield, Daniel Ferguson) en ruim tachtig cameramannen vijf jaar werk gekost.

Gratis naar de film? KDH verloot twintig vrijkaarten onder lezers die een juist antwoord geven op de volgende vraag: In welk gebouw ligt de steen waarmee God volgende de joden de eerste hand aan de schepping heeft gelegd? Antwoord sturen aan: redactie@kerkinderhaag.nl. Inzenden tot uiterlijk 25 april.

COLUMN

PAUS FRANCISCUS, KNUFFELBEEST EN STRENGE PRIESTER

Binnenkort zit hij een jaar op de stoel van Petrus. Hij werd door het Amerikaanse opinieblad Time uitgeroepen tot man van het jaar en heeft nu zelfs zijn eigen glossy. Je moet het maar verzinzen: een glitterblad voor de paus van de eenvoud. Zelf zou hij het niets vinden, denk ik. 'Had het geld maar aan de armen gegeven', zou hij waarschijnlijk zeggen. De Nederlandse katholieken zijn dol op paus Franciscus. Euforisch zelfs. Het zat hen de laatste jaren niet mee: overspelige priesters, omstreden parochiefusies en ongelukkige discussies over welke kerstliedjes gezongen kunnen worden. Maar we hebben wel een leuke paus!

Duizenden landgenoten reizen elke week naar Rome om Franciscus te ontmoeten, om hem in de ogen te kijken en wie weet door hem te worden

omhelsd. Want deze paus omhelst toch iedereen?

Alles wat de paus doet, heeft in onze ogen iets revolutionairs. Ook al deden zijn voorgangers vaak precies hetzelfde. Een kleinere curie? Benedictus wilde het ook. De hervorming van de Vaticaanse bank? Door de Duitse paus in gang gezet. Niet iedereen wil het horen maar toch is het zo: Franciscus staat op de schouders van zijn voorganger.

Wij willen dat Franciscus opzienbarende uitspraken doet, het liefst elke dag. 'Paus denkt ruimer over gezinsvorm', kopt een Nederlandse nieuwssite. Het staat er nog maar net op of zijn volgelingen, de nieuwe Franciscanen, hebben het al op hun Facebookpagina gedeeld met hun

vrienden. Volgens zijn woordvoerder heeft de paus alleen maar gezegd dat nieuwe samenlevingsvormen de kerk voor de uitdaging plaatsen het evangelie nog beter te verkondigen. Wij laten ons niet van de wijs brengen. Het is weer leuk om bij de kerk van Rome te horen. Wie maalt er nog om stelende butlers of om Vaticaanse doofpotten? Franciscus bewijst dat één man in een paar maanden het geschonden imago van de Rooms-katholieke kerk ten goede kan keren.

Hij doet mij denken aan de nieuwe filiaalhouder van een supermarkt. De winkel verkoopt nog steeds hetzelfde en toch is alles anders. Er staat nu verse koffie bij de ingang, alle caissières lachen en producten waar je vroeger voor moest bukken staan nu op ooghoogte. Waar je vroeger meteen tegenaan liep, lijkt nu uit de winkel verdwenen.

Maar het staat er nog wel. Je moet alleen beter zoeken. Onder dat vriendelijke pantser van de straatpastor bevindt zich een conservatieve priester met voor ons ongemakkelijke opvattingen. We lijken ze niet te willen horen.

Nederlanders en de paus, het blijft een ingewikkeld verhaal. De ene paus krijgt de schuld van alles wat niet goed is in de kerk, de andere paus wordt van alles vrijgepleit en in staat geacht de Nederlandse kerk te redden.

Voor je het weet, knuffelen we hem nog dood.

STIJN FENS

STIJN FENS IS AUTEUR, TV-VERSLAGGEVER EN VATICANKENNER. ZIE: STIJNFENS.NL